

- Juridica Hungarica, 48, 2007, 3, 231. p. skk.); uő.: *Die Lanzensymbolik der legis actio sacramento in rem* (Studia Iuris Caroliensia, 2, 2007, 135. p. skk.); uő.: *Die Lanze als Eigentums- und Machtsymbol in der legis actio sacramento in rem*. In: *Loi et droit dans le gouvernement des sociétés antiques*. Résumés des communications (SIHDA, Catania, 2007, 68. p. sk.); Hamza-Nótári, 2006, 127. p. skk.
- ¹³ Nótári, 2007, 153–178. p.
- ¹⁴ Nótári T.: *De iure vitae necisque et exponendi* (Jogtudományi Közlöny, 53, 1998, 11, 421. p. skk.); uő.: *Remarques sur le ius vitae necisque et le ius exponendi* (Studia Iuris Caroliensia, 1, 2006, 151. p. skk.); uő.: *A gyermek megölésének joga az ókori Rómában* (Jogelméleti Szemle, 2007, 3.); uő.: *A gyermekkitevés joga az ókori Rómában* (Jogelméleti Szemle, 2004, 2, 117. p. skk.); Nótári: *Iuridicophilologica*, 117. p. skk.
- ¹⁵ Nótári, 2007, 192–202. p.
- ¹⁶ Vö.: Nótári T.: *A salzburgi historiográfia kezdetei* (Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 23. Szeged, 2007); uő.: *Források Salzburg kora középkori történetéből* (Szeged, 2005); uő.: *Adalékok Virgil apát és püspök bajorországi működéséhez*. In: *Medievalisztikai tanulmányok* (Szeged, 2005, 99. p. skk.); uő.: *Két forrás a kora középkori Salzburgból, Notitia Arnonis – Epistola Theotmari* (Aetas, 2004, 2, 72. p. skk.); uő.: *Salzburg neve a kora középkori forrásokban* (Collega, 2005, 1, 48. p.); uő.: *Az univerzum képe Aethicus Ister Cosmographiájában* (Belvedere Meridionale, 2005, 5–6, 38. p. skk.); uő.: *Gesta Hrodberti*. In: *Classica – Mediaevalia – Neolatina*. Edd. L. Havas et E. Tegyei (Debrecen, 2006, 131. p. skk.); uő.: *Virgil és Bonifác – egy konfliktus jogi és irodalmi síkjai a kora középkorban* (Jogtudományi Közlöny, 2007, 3, 100. p. skk.); uő.: *Virgil püspök bajorországi jogvitáinak margójára*. In: *Tanulmányok Máthé Gábor 65. születésnapja tiszteletére*. Szerk. Mezey B., Révész T. M. (Budapest, 2006, 369. p. skk.); uő.: *On Bishop Virgil's Litigations in Bavaria* (Acta Juridica Hungarica, 2007, 1, 49. p. skk.); Hamza-Nótári, 217. p. skk.)
- ¹⁷ Nótári, 2007, 203–232. p.
- ¹⁸ Vö.: Nótári T.: *III. Tazsiló trónfosztása – adalék egy koraközépkori koncepció perhez* (Jogtudományi Közlöny, 2005, 503. p. skk.); uő.: *Tassilo III's dethronement – contributions to an early-middle-age show trial* (Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Iuridica et Politica, 2005, 65. p. skk.); uő.: *Személyállapot és társadalomszerkezet a kora középkori Bajorországban* (Acta Facultatis Politico-Iuridicae Universitatis Budapestinensis, 42, 2005, 163. p. skk.); uő.: *III. Leó pere és az Salzburgi Érsekség megalapítása* (Collega, 2005, 4, 55. p. skk.); uő.: *A kora középkori salzburgi birtokjegyzékek margójára* (Jogelméleti Szemle, 2006, 3.); *Egy kora középkori koncepció per – III. Tazsiló trónfosztása*. In: Hamza-Nótári, 2006, 261. p. skk.
- ¹⁹ Nótári, 2007, 233–282. p.
- ²⁰ Vö.: A Conversióhoz lásd: Nótári T.: *Conversio Bagoariorum et Carantanorum* (Aetas, 2000, 3, 93. p. skk.); uő.: *Avarok a Kárpát-medencében – Szádeczky-Kardoss Samu: Az avar történelem forrásai* (Belvedere Meridionale, 12, 2000, 3–4, 110. p. skk.); uő.: *Megjegyzések a Conversio Bagoariorum et Carantanorum avar vonatkozású fejezeteihez*. In: *Tanulmányok a középkorról*. A II. Medievalisztikai PhD-konferencia előadásai (Szeged, 2001, 67. p. skk.); uő.: *De Consulibus Bulgarorum* (Collega, 2002, 5, 47. p. skk.); uő.: *Róma és Bizánc missziós kísérletei a IX. századi Bulgáriában* (Belvedere Meridionale, 2005, 1–2, 22. p. skk.); uő.: *A Salzburgi Érsekség és Metód konfliktusa a Conversio Bagoariorum et Carantanorum tükrében* (Belvedere Meridionale, 2005, 3–4, 37. p. skk.); uő.: *On the Avar-related chapters of the Conversio Bagoariorum et Carantanorum* (Chronica, 2005, 26. p. skk.); Hamza-Nótári, 2006, 292. p. skk.; Nótári: *Iuridicophilologica*, 167. p. skk.); uő.: *Conversio Bagoariorum et Carantanorum – Document of an Early Medieval Show Trial* (Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Iuridica et Politica, 25. 2007, 95. p. skk.)
- ²¹ Nótári, 2007, 283–304. p.
- ²² Ehhez lásd: Nótári T.: *Szemelvények Aeneas Sylvius Piccolomini „Európa” c. művéből*. Fordítás és bevezetés (Documenta Historica 42. A JATE Történész Diákkör kiadványa. Szeged, 1999); uő.: *Timur Lenk és I. Bajazid Aeneas Sylvius Piccolomini „Európa” című művében* (Belvedere Meridionale, 11, 1999, 5–6, 89. p. skk.); uő.: *A török terjeszkedés állomásai Aeneas Sylvius Piccolomini „Európa” című művében* (Aetas, 1999, 4, 149. p. skk.); uő.: *Aeneas Sylvius Piccolomini szónoki művésze*. In: *Középkortörténeti tanulmányok*. A III. Medievalisztikai PhD-Konferencia előadásai. Szerk. Weisz B. (Szeged, 2003, 103. p. skk.); Nótári: *Iuridicophilologica*, 207. p. skk.); uő.: *Die Geschichte des Grafen Ingo bei Enea Silvio Piccolomini*. In: *Varietas Gentium–Communis Latinitas*. XIII. International Congress for Neo-Latin Studies (Budapest, 2006, 96. p. skk.); uő.: *A kereszténység és az iszlám harca Enea Silvio Piccolomini (II. Pius pápa) világképében*. In: Hamza-Nótári, 2006, 392. p. skk.
- ²³ Nótári, 2007, 305–313. p.
- ²⁴ Vö.: Nótári, T.: *Emlékezés Szádeczky-Kardoss Samu professzorra* (Jogtörténeti Szemle, 2005, 1, 44. p. skk.); uő.: *In memoriam Samuelis Szádeczky-Kardoss piissimam* (Vox Latina, 2005, 142. p. sk.); uő.: *En memoire de Professeur Samuel Szádeczky-Kardoss* (Acta Antiqua, 46, 2006, 3, 209. p. skk.); uő.: *Szádeczky-Kardoss Samu (1918–2004)* (Aetas, 2005, 4, 182. p. skk.); *In memoriam Kristó Gyula* (Jogtörténeti Szemle, 2004, 2, 63. p. sk.); uő.: *Kristó Gyula emlékezete* (Jogelméleti Szemle, 2004, 2.)

A Politikatörténeti Intézet történész főigazgatójának, Földes Györgynek, *Magyarország, Románia és a nemzeti kérdés 1956–1989* című könyvét 2007. december 6-án mutatták be, amelynek központi témája a romániai magyarsághoz fűződő viszony bemutatása a két ország kapcsolatrendszerében elhelyezve.

Megállapítható, hogy 1956 után a magyar–szovjet viszony mellett a magyar–román államközi kapcsolatok ápolásába fektette a legtöbb energiát a hazai párt- és állami vezetés. Gyakorlatilag két nemzetépítési stratégia volt születőben a két szomszédos államban, tehát nemcsak az erdélyi magyarság sorsa az, amit megismerhetünk a kötetből. Romániában Gheorghe Gheorghiu-Dej, majd Nicolae Ceaușescu uralma alatt körvonalazódott politikai célként az egységes államnemzet megteremtése, ami a román állam homogenizálódását

Nemzetiségi kérdés – örök téma maradt a 20. században?

Földes György:
Magyarország, Románia és a nemzeti kérdés 1956–1989
Napvilág Kiadó, 2007, 588 p.
ISBN 978 963 9350 55 7

jelentette (volna). A magyar belpolitikában, az '56-ot követő események lecsengése után, 1960-tól szintén egyre nagyobb teret nyert a nemzeti kérdés, mint a szükséges reformok és a békés fejlődés egyik eleme.

Azonban a két országban kétféle koncepciót alkottak a kérdés köré, így a politikai attitűd is eltérő volt, bár a megoldandó problémák hasonlítottak. Hazánkban a válságok leküzdésére a liberalizáció és a reformok jelentették a megoldást, míg Romániában egyre szigorodott a diktatúra.

Ehhez járult a politikai vezetők eltérő habitusa, hiszen Ceaușescu tulajdonképpen neosztálinista fordulatot hajtott végre, míg Kádár János „antisztálinistának” tartotta magát, és ez a propagandában is eltérően jelentkezett. (A szerző szerint elég csak arra gondolnunk, hogy Kádár 33 év alatt kevesebbszer volt látható a *Népszabadság* címlapján, mint román kollégája a hasonló pártlapban.)

A könyv szerint – amelyből elsősorban nem az állami vezetőket ismerhetjük meg, hanem a két állam hivatalos közvéleményét – a magyar politika 1947 után egyedül maradt. A nyugati hatalmak a Szovjetunióval együtt arra törekedtek, hogy a nacionalizmust lehetőleg iktassák ki a nemzetközi politikai életből, így a hazánkat érzékenyen érintő nemzeti-nemzetiségi kérdés belülggyé degradálódott. Amíg azonban Romániában a nacionalizmus a nemzetépítés egyik eszköze volt, Kádár kezdetben mellőzte ezt az eszmét, mivel attól tartott, hogy a román politika esetleges bírálatával olyan várakozást és feszültséget kelt a hazai politikában, amit nem tudna kezelni, hiszen eszköze sem lett volna a román magatartás befolyásolására.

1968-ban mégis bekövetkezett az áttörés. A magyar politikai vezetés ezt követően úgy határozott, hogy a hazai nemzetiségi politikát példamutatóvá teszi. 1974-ben nehéz fába vágják a fejszét: valós tartalommal próbálták megtölteni a „szocialista nemzet” fogalmát. Az 1975. évi pártkongresszus résztvevői már a szocialista országok közötti viszony fontos elemeként beszéltek a nemzetiségi kérdéstről és politikáról, átvéve

a jugoszláv eredetű ún. hídelméletet, amely szerint a nemzetiségek hidat képeznek az anyaországok és nemzetek között, tehát a szomszédos államok magyar lakosai között is szabad lehetett volna az érintkezés...

Tovább feszítette a két ország viszonyát a magyar külpolitika 1986-tól vallani kezdett azon elve, hogy a határon túli magyarok a magyar nemzet részének tekintendők. Földes György szerint Kádár is hallgatólagosan beleegyezett az 1985–1988 között történt nemzetpolitikai fordulatba. Nemzetközi szinten ugyanakkor túl merésznek, korainak tűnhetett ez a lépés, hiszen ebben az időszakban Románia további kereskedelmi kedvezményeket kapott az USA-tól, és Gorbacsov is ekkor tüntette ki román kollégáját Lenin-renddel. Kádár további pozitív tetteinek minősíthető az is, hogy már 1975-ben, a helsinki értekezleten nyilvánosan kijelentette, hogy hazánk területének kétharmadát elveszítette, ugyanakkor nem vállalta fel azt a lehetőséget, hogy – a nemzetiségi kérdés európai jelentőségét is hangsúlyozva – a határon túli magyarok problémája nemzetközi kérdéssé válhasson.

Ennek fényében kell – a szerző szerint – nem is megítélni, csak elfogadni azt a tényt, hogy az 1977-es Kádár–Ceaușescu-találkozót követően a magyar diplomácia titkos támogatást nyújtott a romániai magyar ellenzéknek, valamint azt, hogy a magyar külpolitika 1980 után nemzetközi támogatás nélkül is egyre határozottabban igyekezett védeni a határon túli magyarság érdekeit.

Földes György könyve újszerű megközelítésben tárgyalja a mindig aktuális nemzetiségi témát, sok új részlettel gazdagítva az eddigi ismereteket, így érdekes és hasznos olvasmány lehet a nemzetiségi problémák és a külpolitika, valamint általában a Kádár-korszak iránt érdeklődők számára is.

Kiss Bernadett

Schweitzer Gábor doktori értekezésének vitája

Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának Tanácstermében 2008. február 4-én rendezték meg dr. Schweitzer Gábor *Autonómia korrekatívumokkal – A fővárosi törvényhatósági bizottság törvényi szabályozása 1920–1930 között* című PhD-értekezésének nyilvános vitáját. A bíráló bizottság tagjai: dr. Ficzer Lajos professzor emeritus (ELTE ÁJK), a bizottság elnöke, dr. Nagy Marianna (PhD, egyetemi docens, ELTE ÁJK) és dr. Máthé Gábor (CsC., egyetemi docens, KGRE ÁJK). Az ülést a Bizottság elnöke nyitotta meg, s ismertette az egyetemen 1992 óta oktató Schweitzer Gábor rövid szakmai életrajzát.

A Jelölt disszertációjában elsősorban azt vizsgálta, hogy a fővárosi törvényhatósági bizottság létrejöttét és működését az 1920-as években milyen korrekatívumokkal, azaz a törvényhatósági autonómia érvényesülését kiigazító, vagy akár ellehetlenítő jogintézményekkel bástyázták körül. A fővárosi törvényhatósági autonómiát korlátozó korrekatívumok – különösen a törvényhatósági bizottság jogállására vonatkozók – alaptípusukat tekintve legalább kétfélék lehettek. Míg egyik részük az autonóm testület megalakulásával, addig másik részük annak működésével volt kapcsolatos. Ezen korrekatívumok használatával a kormányzati felügyelet, illetve a centralizáció fokozása ráadásul éppen a főváros esetében domborodott ki a legteljesebben.

A doktori értekezés nyilvános vitáján a Szerző röviden ismertette értekezését, kiemelve, hogy számára az egyik legfontosabb és legérdekesebb kutatási téma a folyamatok megismerése és a lehetséges mozgatórugók feltárása volt. A rendelkezésre álló források tükrében a törvényhozási folyamatok legjellemzőbb mozzanatait